

ФЕНОМЕНОЛОГИЈА ПРАВНО-СУДСКИХ МАНИПУЛАЦИЈА

doi 10.7251/POL1408445B

(Проф. др Милан Благојевић: *Неуставна ретроактивна примјена инкриминације злочини против човјечности у пракси Суда Босне и Херцеговине*, ЈУ Службени гласник Републике Српске и Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“ – Градски одбор Бања Лука, Бања Лука, 2014.)

Милан Благојевић, доктор правних наука, судија Окружног суда у Бањој Луци, ванредни професор Универзитета за пословни инжењеринг и менаџмент, ангажовани интелектуалац патриотске провенијенције, не-обична и несваки-дшња је личност и стваралац у сфери којом се предано професионално бави дуже од двије деценије. Он није само судија који рутински отаљава свој посао без уношења у и посвећености „предметима“ којима се бави, нити је стандардни професор правне групе предмета, од уставног, управног до кривичног права, који једва чека да испредаје оно што је на дневном „менију“, а што су неки други аутори одавно већ укоричили у обавезујућу уџбеничку и приручничку литературу и траже од студената да по њој припремају и полагају испите. Не, Благојевић је креативни истраживач правни(чки)х феномена и писац занимљивих текстова о темама које нису одвећ експлоатисане у српској правној и, шире, друштвеној мисли.

И не само то. Благојевић храбро трансцендује границе правне науке и струке и улази у поља и области других наука о друштву, прије свих полити-кологије, међународних односа, социологије, историје, филозофије чак итд. По-тврду изречене оцјене могуће је наћи у бројним његовим списима, од докторске тезе посвећене правном статусу и другим особеностима Брчко дистрикта БиХ (тој теми наш аутор се враћао у више наврата и свестрано је елаборисао, објавивши о њој три самосталне књиге), до неколиких књига и појединачних научних радова посвећених, како самој суштини неких правних института, тако и имплементацији одређених норми правних докумената: уставâ, законâ и других аката и њихових правних, политичких и друштвених консеквенција. У том контексту не можемо а да и овога пута не поменемо његову невелику али већ сад знамениту књигу *Технологија охаеризма*, која је колико правн(ичк)а експертиза једног сегмента правне и политичке збиље

постдејтонске Босне и Херцеговине, односно феноменологија начина доношења правних аката, политичких одлука и сл., толико и својеврсна хроника нашег (српског, Републике Српске) националног посрнућа и самопорицања (М. Ломпар), понекад и аутошовинизма, те политичке десубјективизације и државотворне десупстан-цијализације. На жалост, та књига, као и неколики други његови правни трактатуси и есеји, нису у адекватној мјери и на прави начин коришћени ни у правној и политичкој пракси код нас, нити пак у теоријским истраживањима и промишљањима социјалних и политичких феномена, процеса и односа у постратном раздобљу наше повјеснице.

Рукопис насловљен са *Неуставна ретроактивна примјена инкриминације злочини против човјечности у пракси Суда Босне и Херцеговине* с подна-словом *Поремећена прецедентизација права* је, за сад, најновији производ Благојевићеве „мануфактуре“, која је својеврсна штанц-машина наше јурис-тичке мисли, резултат његових правно-теоријских истраживања и херменеутике једног важног и до сад у нашој правној теорији мало актуелизованог правног института и праксе, која у извођењу Суда БиХ, уколико се не осујети и не заустави, пријети да прерасте у обичај и постане „традиција“, која се, како наслов упућује, односи на ретроактивну примјену једне конкретне, мада дифузне и противрјечне (о чему би требало, али неком другом приликом, исписати цијели научни трактатус), инкриминације као што је злочин против човјечности. Пажљиво ишчитавајући неколике пресуде Суда Босне и Херцеговине, како првостепене, тако и коначне, затим одлуке Уставног суда БиХ, али и пресуде Међународног кривичног суда за ратне злочине у бившој Југославији, тзв. Хашког трибунала, те одлуке Европског суда за људска права у Стразбуру, др Благојевић је уочио и критичкој анализи подвргао праксу Суда БиХ коју је он идентификовао као ретроактивну примјену инкриминације злочини против човјечности који су се, наводно, догодили у току рата у БиХ 1992-1995. године, а за које су осумњичени, оптужени и осуђени бројни Срби, припадници војних или полицијских формација Републике Српске. По мишљењу нашег аутора таква пракса Суда БиХ је неуставна, нелегална, супротна дијелу домаће, посебно старије (СФРЈ, СРБиХ, РБиХ, али и РС, ФБиХ и БиХ до 2004.) легис-лативе и међународним правним инструментима, првенствено Европској конвенцији о људским правима и основним слободама, али и Статута Међународног суда правде итд. Проблем у вези са том инкриминацијом, односно праксом Суда и Тужилаштва БиХ, састоји се у томе што они оптужују и пресуђују припаднике оружаних формација српског

народа у БиХ за дјела која су они наводно почи-нили у вријеме кад та дјела нису била инкриминисана, тј. дефинисана као ратни злочини. Комплементарно томе је и факт да се и поједини елементи који творе дефиницију појма злочин против човјечности тумаче екстензивно, као што је то нпр. случај са елементом који се односи на *„постојање широког и система-тичног напада усмјереног против било којег цивилног становништва.“* То су магистралне теме, носиви стубови на којима почива архитектоника манускрипта којег вечерас промовишемо, сама његова срж и срчика.

Благојевић је предузео опсежну, дубинску историографску експликацију генезе и семантике инкриминације злочин против човјечности, затим покушаја њене операционализације и меандре недоследности у имплементацији исте у зависности од тога ко су оптужени, који суд их суди и шта се тим судовањем жели постићи. Аутор књиге испред нас износи своје мишљење – аргументи-шући га бројним и увјерљивим индицијама, чињеницама, досадашњим неоспореним теоријама и практичним ефектима - да непрецизна инкриминација злочина против човјечности и његова ретроактивна примјена у пракси Суда БиХ и неких других судских инстанција, попут Уставног суда БиХ, затим трибунала за бившу Југославију и Руанду, нису нимало случајни: напротив – они су сасвим тенденциозно конструисани и намјерно се примјењују противно уставним и законским нормама у БиХ, одредбама међународних инструмената о људским правима, inclusive Европску конвенцију о људским правима и основним слободама, која забрањује ретроактивну примјену законских норми на дјела која су почињена у вријеме док нису била инкриминисана, односно налаже да се суди по законима који су повољнији за оптуженог, што, наравно, у пракси Суда БиХ није на дјелу, или бар доскоро није примјењивано. Све се то предузима, износи тезу и образлаже је наш аутор, зарад потенцијалне инкриминације Републике Српске која је створена, по мишљењу неких политичких и друштвених снага - првенствено оних, које и како их детектује и чита „повијесне силнице“ времена и мотива који их покрећу у акцију с циљем делегитимизације српског државо-творног ентитета у дејтонској БиХ др Благојевић - удруженим злочиначким подухватом, те етничким чишћењем и геноцидом, прије свега бошњачког стано-вништва. У деконструкцији те конструкције, наш аутор детектује опасност, и научном аргументацијом упозорава на њу, од изрицања пресуда и казни оптуженим српским војницима и/или полицајцима и њихових неаргументованих образложења у великом броју случајева, што је по себи довољно за закључак да је посрије-

ди појава а не тек изоловани правни ексцеси, односно неспособност појединих тужилаца и/или судија, чија (а)кумулација само доприноси корпусу судских пресуда у којима стоји да су легалне власти Републике Српске одго-ворне за злочине против човјечности, било што су их саме организовале и проводиле, било што су знале за њих а нису реаговале да их спријече, односно казне, а *posteriori*. У том контексту аутор, с истом мотивацијом и аргумен-таци-јом, подсјећа на проблематичност инсти-тута тзв. споразумних признања криви-це у којима су неки оптужени Срби због могућности добијања мањих казни, признавали инкримина-ције, укључив и оне против човјечности, иако тужилаш-тва нису успјела доказати таква злодјела. Међутим, у образложењима тих пресуда, која су са становишта правне и формалне логике недоследна, такође стоји да су починитељи актуелизованих инкриминација све то (у)радили са знањем и по налогу ауторитета Републике Српске, због чега се она не може амнестирати од одговорности за почињене злочине. По Благоје-вићевом миш-љењу све су то, у коначници, аргументи за делегитими-зацију Републике Српске, за њену неоружану деструкцију и испраћај у музеј старина.

Може се неко и не сложити са ауторовим тезама и доказима које он изводи у прилог њихове вјеродостојности. Али, да би та оспоравања колико-толико била легитимна и аутентична, неопходно је да их прати и подупире аргумен-тација макар колико она коју подастире Благојевић за утемељеност и консекве-нтност својих теорија. Ако се аутору, евентуал-но, и може приговорити због „огољености“, па и својеврсне бруталности његових поставки, неупитна је његова методолошка коректност и ригоризам у имплементацији научних узанси у постулисању проблема које треба истражити и освијетлити, као и селекцији правно-логичког доказ-ног материјала који се систематично излаже. Као да је посриједи доктор-ска дисертација, а не тек један јуристички трактатус. У том контексту се онда могу разумјети и оправдати нешто дужи цитати из бројних анали-зованих пресуда, међународних конвенција, радова других писаца итд., који аутору управо служе да демонстрира не само своју правничку еру-дицију, која је неспорно широка и дубока, него и непристрасност у раз-матрању и разумијевању актуелизованих правних феномена који имају бројне, снажне и дуготрајне историјске и социо-политичке посљедице. У првом реду на нашу по-литичку заједницу, републику Српску. О томе Благојевић пише у завршном поглављу насловљеном, а *la Zola*, *Зашто?*

Благојевић је и овом расправом показао да му није стало да свој на-учни потенцијал и кредибилитет користи само за скупљање „болоњских“

бодова неопходних за напредовање у универзитетској каријери, него да коришћењем научне апаратуре истражи важан правни проблем и тако се супротстави даљој дискреди-тацији правне науке и струке и, истовремено, алармира свеколике друштвене, политичке и правне субјекте у Републици Српској надлежне за доношење закона, њихову имплементацију и контролу, односно позване (истори-чаре, публицисте, хроничаре и др.) да пишу историју онога што се догађало у току рата у БиХ 1992-1995. Још само да је довољно очију да прочитају, односно ушију да чују оно што др Благојевић пише и казује.

У једну ријеч: рукопис проф. др Милана Благојевића *Неуставна ретроак-тивна примјена инкриминације злочини против човјечности у пракси Суда Босне и Херцеговине*, који у структурално-композиционом погледу, поред увода и пописа коришћене литературе карактеристичним по томе што се њему заиста налазе само оне библиографске јединице које је аутор директно користио и цитирао, има седам поглавља, је свакако требало објавити, па ову „нарацију“ треба схватити као нашу нескривену подршку, оправдање и похвалу издава-чима: Службеном гласнику Републике Српске и Српском просвјетном и кул-турном друштву „Просвјета“, Градски одбор Бања Лука, који су то и учинили, и то двојезично: на српском и енглеском језику, што је за посебну похвалу, јер тако се публикација може пласирати и у свијет, гдје је истину о нама важније обзнанити, без обзира што нам се чини да је аутор могао размислити и усвојити сугестије о краћем и атрактивнијем наслову свог трактатуса, чиме би, да је имплементисао те сугестије, обезбиједио да његов манускрипт дуже и снажније остане у сјећању својих конзументата.

Слободан Наградић